

Pravda a praxe / Praxe a pravda

Jednou snad bude možno vidět, že lidé rozeznávají skutečnou (= opravdovou) „pravdu“ od kdekteré lidské formulace, byť správné či dokonce „pravdivé“ (quod est – et relinquit – demonstrandum). Žádná „daná věc“, žádná „objektivní fakticita“ se neobejde bez pozorovatele a formulovatele nějaké myšlenky nebo fráze někoho, kdo se o ní vyjadřuje; naproti tomu pravda „je“ pravdou bez ohledu na to, kdo se pokouší hledat, najít a nějak vyjádřit, formulovat. Vidět a dokonce prohlašovat za kritérium „pravdy“ lidskou praxi, je ergo pochopitelně nesmysl; nicméně je to mnohem menší nesmysl než jakékoli přesvědčení o nějaké formuli, že to je jednou provždy pravda – a tečka. Jde totiž o to, že ve vztahu k pravdě je naprosto nezbytná nějaká činnost, aktivita, tedy i „praxe“, ovšem tou činností se pravda ani neprokazuje, ani neověřuje – to vše je nezbytné tam, kde jde o naše pochopení a o naše formulace. Jediná aktivita, která může být přípustná, zdůvodněná a legitimní ve vztahu k pravdě, je hledání pravdy a tu a tam její „nalézání“; a i tu jsou jisté korektury nezbytné. „Nalézání“ pravdy neznamená, že pravda někde „jest“, daná a hotová, jen ji zvednout a případně oprášit nebo omýt, očistit od všelijakých nánosů. Skutečná (opravdová) pravda nepotřebuje očišťovat, zbavovat nánosů, neboť ty nánosy leda přinášíme s sebou, na sobě a v sobě my sami. Není na nás, abychom hotovou pravdu nacházeli a zbavovali všelijakých nečistot, které ji skrývají nebo zakrývají, ale právě naopak je na nás, abychom se my sami nechali pravdou očišťovat a zbavovat nejrůznějších předsudků, omylů a polopravd: setkání s pravdou spočívá v tom, že my sami se ocitáme v jejím světle (a to velmi kritickém a „tvrdém“ světle). A to platí také pro všechno, co děláme, pro všechny naše aktivity a tedy pro veškerou naši praxi. Teprve ve světle pravdy se může naše praxe ukázat jako významná pro náš vztah k pravdě – teprve pravda sama může ukázat důležitost té či oné naší praxe jak pro náš vztah k pravdě, tak – zejména ! – pro vztah pravdy k nám. Pravda totiž sama nemá být „nahlížena“, ale naopak sama nás vede k praxi, k aktivitě, a ovšem tak, že přitom zůstává sama a jediná posledním kritériem jejich pravosti.

(Písek, 141101-2.)